

מאגנת מ פינוק הווי (מספר 100)

מאגנת - טקס הסרת האזע
מאגנת הספרון אנציונים שהוציא להורג

17 באוגוסט 1987

אורחים נכבדים,

נמצאים כאן אחנו כמה אנשים להם אנו חייבים להודות על שיכולנו להיחאסף על מנת לזכור.

בראש וראשונה אנו מודים למר גיסקנס (Gieskens) ראש המועצה המקומית של לוסדרכט ולמועצתו אשר הואילו לקבל מידינו אבן-זכרון זו. כמוכן מר יס דאמס (Jas Daams Czn), יו"ר החוג ההיסטורי לוסדרכט, אשר קיבל על עצמו להוציא לאור את הספרון שיהווה רקע אינפורמטיבי לאבן זכרון זו. אנו גם מודים למר זאב סופוח, שגריר ישראל בהולנד שבעצם נוכחותו כסכס זה חולק כבוד לזכרם של ילדי עליית הנוער שנרצחו. וכן למר סל בועז (Sal Boas) שאיפשר לנו להגשים את הרעיון. וכן לרכים אחרים. כולם יבואו על הכרכה.

היום, ה-17 באוגוסט, כדייוק לפני 45 שנה, הייתה פעולת ההסתרה של ילדי ה"פּוּנְיִלְיוֹן" בלוסדרכט בעיצומה והיא הושלמה חוץ ארבעה ימים, מה-15 עד 18 באוגוסט.

מאז ספטמבר 1939 גרו ילדי עליית הנוער בני 13, 14 ו-15 כמבנים ב Raaweg. הם באו כפליטים מגרמניה ואוסטריה והגיעו להולנד באופן לגלי ובלתי-לגלי בעזרת ארגון עליית הנוער. זהו נוער אשר התנסה בזוועות הנאציזם, נוער אשר ראה כמו עיניו כיצד אכזחיהם הושמו במאסר, נערים ונערות אשר נעקרו מכיתם וממשפחתם. הם באו לגור בלוסדרכט כחוף אוכלוסיה שלא היה לה כל מושג מהמתרחש כמה מאות קילומטרים מזרחה. הם עבדו בחלקם אצל איכרים כעוד שהנערו עבדו אצל אשת האיכר כמשק הכיתה.

אחרי 45 שנה קם בלוסדרכט דור חדש של איכרים אשר לרוב אין לו מושג כחקופת המלחמה החשוכה הזו. קשה להבין שעברו 45 שנה מבלי שהונצחו הזכרונות של חקופה אפלה זו: שיטת הנאצים הוקמה בעזרת השטן. "איכרי לוסדרכט לא הושפעו כלל וכלל ע"י חוקי הגזע של היסלר. אף על פי שהונהג קיצוב כמזון ובסקסטיל הם יכלו להמשיך חייהם כמקמים ימימה.

אמנם היו מסכים ה Paviljoen אנשים שכן הושפעו ממעשי הנאצים. נוכחים כאן יאן סמיט (Jan Smit) ובאוקה קונינג (Bouke Koning). ופעילי מחתרת אחרים. יופ' ווסטרוויל (Joop Westerweel) כתב בשנת 1942 כמכתב: "אני מרגיש כאילו גם אני אשם בכל כעיטה שנוחנים כל עוד איני מעיד בגלוי על סלידתי העמוקה". והוא הביע את סלידתו!

כאשר החבר באוגוסט 1942 שילדי ה Paviljoen עמדו לקבל צווי קריאה במסגרת "הפתרון הסופי" של שאלת היהודים ככיכול החליטו מזריכי ההכשרה לא להסגיר את הילדים לידי הרוצחים. פנו ליופ' ווסטרוויל ולחבריו.

וזאת הייתה תגובתו של יופ': "זהו הרגע לו חיכיתי כל הזמן. לאחרונה הרגשתי כבית-הספר שכך אי אפשר להמשיך. הרגשתי שכל עוד אעמוד באפס מעשה לנוכח כל הרשעות הזאת, לא אוכל עוד להקנות לילדים אלה שום זכר." זה 45 שנה שהיו חסרות לנו המילים כדי לזכור ולהזכר. ואילו המילים העומדות לרשותנו אינן מספיקות. מה עוד שהבריות מסכיבנו לא יכלו להקשיב, שהרי זוועות המחנות וצורת הרצח הן למעלה מיכולת התפיסה. אין לאף בן אדם כראשו בזכרונו מקום לאכסן נסיונות כאלה.

בשנות ה-60 נקש על דלת ביתי נושא מכתבים שביקש להקשיב לרדיו בו שודר משפט אייכמן. דיברו על אושוויץ. הוא ישב שם המום ולבסוף אמר: "חייתי שם, ראיתי את הכל כמו עיני אבל איני מסוגל עוד לתאר את הזכר. לא אוכל להעלות את הזכר בזכרוני."

אנחנו, ניצולי המחנות, נושאים רגשי השפלה שהזכרון אינו מסוגל לקלוט אותם. אף על פי כן, חיככים אנו לנסות לזכור ולהזכר. לא להתייבש. אנו רוצים לזכור את הצעירים היקרים לנו מכל, שנרצחו בצורה שלעולם לא היינו יכולים להעלות על הדעת. ויחד אתם נזכור את המיליונים שעונו וטובחו. אנו מקווים שכל שנה ידליקו כאן שישה נרות זכרון לזכר הנרצחים.

היום נזכור את חבוסתנו. היום נזכור את 23 הילדים מלוסדרכט שביקשו לחיות ורצו להגיע לבגרות, להזכר כיצד הילדים היקרים האלה הומחו ע"י אנשים שגנאי אדם, עונו למוח ע"י כנופית סדיסטים. אנו לא רוצים לשכוח אותם לעולם. קבר אין להם ואין להם הורים היכולים לזכור את שמחת היוולדם ואת היגון במוחם.

אנחנו האחרונים שזוכרים אותם. 23 צעירים שביקשו לחיות, שקיוו להקים משפחות בחברה צודקת יותר.

אנו מוסרים את האבן בה חרותים שמותיהם לידי המועצה המקומית של לוסדרכט, כאם המוסרת את היקר לה לאדם אחר. אנו תקווה שקורותיהם של 23 הילדים הנרצחים שהיוו חלק מקורותיה של לוסדרכט לא יישכחו.

אנו תקווה שהנוער אשר שומע את קורות ילדי לוסדרכט יחליט בליבו: לעולם לא!

לא סיפרנו כמשך ארבעים וחמש שנה, כי חסרו לנו המילים. 45 שנה לא הקשיבו גם כשניסינו לספר. היום אנו אסירי תודה שמצאנו יד מושטת לקבל באהבה את הכאב החרון כאבן.

אנו מודים לראש המועצה המקומית ולמועצה לוסדרכט שעזרו לנו לא לשכוח לעולם.

נוחר לי רק עוד להקדיש כמה מילים למה שהיה פעם פלסטינה, הארץ עליה הילדים שנרצחו חלמו. חלק של פלסטינה הפכה כינתיים למדינת ישראל. ברצוני להדגיש כי עדיין, יום יום, אנו מנסים להגשים את החלום של הצעירים, בני 15, 16, 17. חלום שנחן חוכן לחייהם.

דבריו של ראש עיריית לוסדרכט עם פתיחת הטכס להסרת הלוט מאבן הזכרון :

לנוכחים הנכבדים, ממלא מקום נציג המלכה, גבירותי ורבותי :
 בשם הנהלת העירייה ברוכים הבאים לטכס הסרת הלוט מאבן הזכרון לזכר הילדים מעלית הנוער
 והמדריכים שלהם, שנהרגו במחנות הריכוז או במחתרת.
 הסרת הלוט חתקיים עוד מעט בנוכחות מרים פינקהוף - וטרמן שיזמה, ובנוכחות ניצולים אחדים
 שבאו במיוחד מישראל ומארצות נוספות, אותם אני רוצה לברך במיוחד.
 (להלן באנגלית :) "ברכה מיוחדת גם לך מר סופות (שגריר ישראל בהולנד), אנו מודים
 לך על הכבוד והענותך להזמנתנו, ובמיוחד שהסכמת להגיד דברי פתיחה.

נאום שגריר ישראל בהולנד שדבריו נאמרו בהולנדיח :

אדוני ראש העיר, ממלא מקום נציג המלכה, גבירותי ורבותי, אנחנו נמצאים כאן היום על
 מנת לזכור. הדור שלנו לא יכול אחרת, כל אחד מאתנו וזכרונותיו האישיים ליקרים שלו,
 וישנם גם זכרונות משותפים.
 היום התאספנו בכדי לכבד בכך את זכר ילדי עלית הנוער והאחרים, ובמיוחד לחלוק כבוד לאלה
 שעזרו להם, לאלה שהיה איכפת להם על אלה שהיו במצוקה נוראה ;
 ולא להיורשה לי לצטט את המימרה היהודית הישנה : "שמי שמציל נפש אחת, כאילו הציל
 עולם ומלואו".
 הם שאינם איתנו, מבוקשם וחלומם התגשם במדינתם - ביתם.
 הדבר היחיד שאנו צריכים לעשות הוא - להתמסר מחדש בהקמת חברה טובה ככל שניתן במדינתנו.
 ולכם ההולנדים שעשו כה הרבה למענם, ייאמר, נעשה זאת מנקודת המוצא של המסורת הטובה
 והאצילה שלכם, המסורת של יופ ווסטריל שאומרת שצריך ליהיות אכפת לך מה שנעשה לסובבים
 אותך, הם אינם איתנו אך מלאכתם הושלמה על ידי אלה שבאו אחריהם ;
 וזאת הדרך היחידה לכבד את זכרם, ונזכור זאת גם היום.

נאום ראש עיריית לוסדרכט :

בא כחה הנכבד של המלכה, גבירותי ורבותי, עברו כ 40 שנה מאז המלחמה, ואולי בגלל
 מרחק הזמן נשמעו פה ושם קולות ביקורתיים על ההצדקה או אי ההצדקה בקיום האזכרות :
 " עבר זמן כה רב ; האם לא הגיע העת לשכוח ולסלוח ? מה יודעים הצעירים מכל זאת ? "
 בעוד נשמעים קולות אלה, מסירים אנחנו כאן בלוסדרכט, אבן זכרון חדש ; " ויש לנו כבר
 אחד, האם זה לא מיותר ? "
 בשביל רבים ובודאי לרוב הנוכחים הקשורים ישירות או בלתי ישירות לכל מה שקרה לעלית הנוער
 בלוסדרכט, העלאת שאלות לא מובנות כאלה דבר מכאיב הוא. להם הסרת הלוט מאבן הזכרון
 הוא דבר מובן מאליו. אך דוקא משום שדבר מובן מאליו זה איננו נחלת הכלל, נעצור לרגע,
 ואזכיר פה שתי סיבות עיקריות המדברות בעד קיום אזכרה זו. לא שהנהלת העירייה צריכה
 להצטדק על הסכמתה לאנדרטה זו. אך מתברר כל פעם מחדש שיש צורך לשכנע, וסיבה נוספת
 שהיא כללית, ועוד אחזור אליה, מתיחסת דווקא לאבן זו במקום הזה.
 תחת חסותו של "החוג ההיסטורי של לוסדרכט" יוצא היום ספר על עלית הנוער בלוסדרכט,
 שאת האקסמפלרים הראשונים אתכבד עכשיו למסור לכבוד שגריר ישראל ולכבוד נציג המלכה.

לוסדרבט אמנם חייתה רק אחד ממקומות ההכשרה של עליית הנוער, ובמקרה הזדמנו ללוסדרכט, אבל למרות האוסי הארעי במסגרת הכשרתם, לקראת מטרתם הברורה למצוא את ביתם בישראל, היה ל "פוויליון לוסדרכטסה ראדה" (זהו שמו המקורי של בניין עליית הנוער; המתרגם) כנראה בכל זאת דבר מה מיוחד.

בדף 26 של הספר, מזכירה ליילי אופק (אחד ממחבריה של הספר), כמעט 50 שנה לאחר מכן, ואני מצטט: "הפוויליון לא היה בית ילדים זה לא היה בית יתומים, זה היה בית, ממש בית" סוף ציטוט.

בשביל ה 23 ששמותיהם חרוטים על אבן הזכרון היה זה הבית האחרון שהם הכירו.

הם ניספו במקומות בה מחרידים וכה **מרתחיים** זה מזה, וזה קרה להם בדרכם לביתם שהובטח להם: ישראל.

הנהלת העיריה ביחד איתי, חושבים לכן לנכון, שיהיו מאוחדים בשמותיהם על האבן הזאת כאן בלוסדרכט.

גבירותי ורבותי במשך כל הזמן ראיתם כאן בצד ניצבת קבוצת ילדים, ששילה מהם הדליקו שש אבוקות שהן סמל לשישה מיליון היהודים שהושמדו במשך המלחמה.

הם לא עומדים כאן סתם ככה, הם מודעים למשמעות הדבר במסגרת פרויקט "אימצו מונומנט" של "המוסד פברואר 1941"; (מוסד הולנדי שנקרא על שם השביחה הידועה שפרצה נגד הכובש הגרמני בפברואר 1941, ובין שאר פעולותיו עושה רבות למען מפעלי הסברה והנצחה; המחרגם)

ומוסד זה שם לו למטרה להביא לידיעת הילדים את ההיסטוריה של תולדות הארועים השונים שהביאו לידי הקמת המונומנט:

ראשית:

ללמד אותם להבין מדוע הוא היא או הם מוכנים היו, לשם השגת החופש להקריב על כך את חייהם, או שנאלצו לשלם בחייהם בנסיבות אחרות.

שנית:

להקנות לילדים את מובנו וערכו של המונח **תוש**

שלישית:

לתת לילדים אפשרות להבין את הארועים ההיסטוריים של תקופתינו, ובמיוחד כאלה שהם באופן גלוי ובאופן בלעדי מהוים איום על הערכים הבסיסיים של החיים הדמוקרטיים.

בזמן שאנו כמעט יום יום מוצפים ידיעות בעתונות, רדיו וטלוויזיה, על מעשה אלימות וטרור, דיסקרימינציה וגזענות בצורות שונות ותחת דגלים שונים, מסתבר שיש עדיין צורך, ואולי היום יותר מקודם, להסביר הדברים דוקא לדור הצעיר של היום, אצטט מדבריו של יושב ראש "המוסד פברואר 1941": "ליהיות מודעים מה שבני אדם מסוגלים לעולל ומה שבני אדם מסוגלים למנוע". זאת גבירותי ורבותי היא סיבה יותר כללית לקיום האזכרה שלנו.

הייתי רוצה לסיים עם הבעת תקווה שאבוקות אלה שהודלקו זה עתה ע"י הילדים מבית הספר

"טרפסרה" בלוסדרכט, ישארו דולקים כסמל, שיימסרו על ידם מדור לדור; כי ילדים אלה הם המבוגרים של המחר.

הייתי רוצה עכשיו, בכדי לתת ביטוי לאימוץ של האנדרטה, לבקש מאת השגריר ביחד איתי

ועם הילדים, להניח זרי הפרחים על יד אבן הזכרון.